

M U Z E U L
J U D E T E A N
D E I S T O R I E
S I A R H E O L O G I E
M A R A M U R E S

MARMATIA

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI
ARHEOLOGIE MARAMUREȘ

MARMATIA

11

Baia Mare
2014

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Viorel RUSU, redactor șef
Dan POP, secretar de redacție
Marius ARDELEANU
Raul CARDOȘ
Bogdan BOBÎNĂ
Oana LEȘIU
Marius CÂMPEANU
Ioan BOTIȘ

COLEGIUL ȘTIINȚIFIC:

Academician Alexandru VULPE
Dr. Nona PALINCAȘ, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
Dr. Ioan STANCIU, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca
Dr. Ionuț Virgil COSTEA, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș- Bolyai”, Cluj-Napoca

MARMATIA – publicație periodică a Muzeului Județean de Istorie
și Arheologie Maramureș

Lucrările și corespondența vor fi trimise la adresa:
Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș
Baia Mare, str. Monetăriei, nr.1-3
cod: 430406; jud. Maramureș
Telefon: 0040-262-211924; Fax:0040-262-211927
e-mail: maramuresmuzeu@gmail.com
www.maramuresmuzeu.ro; muzeubaiamare.ro

Răspunderea pentru conținutul științific al lucrărilor și calitatea rezumatelor în limbi străine revine, în exclusivitate, autorilor

Tehnoredactarea: Tünde PÉCSI

Coperta: Emanuel LUCA

Pe coperta I: *Solidus de la Valentinianus I, transformat în medalion*

Editor: Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș
© Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș 2014

ISSN - 1582-9979

CUPRINS - CONTENTS - SOMMAIRE - INHALT

ARHEOLOGIE

Bogdan BOBÎNĂ	Trei „topoare - vălătuc” (Walzenbeile) din colecția Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș / Three "round-butted stone axes" (Walzenbeile) from the collection of the Maramureș County Museum of History and Archaeology.	7
Victor SAVA	Descoperirile Bodrogkeresztúr de la Sânpetru German, județul Arad / The Bodrogkeresztúr Discoveries from Sânpetru German, Arad County.	17
Mihai SĂSĂRMAN	O nouă inscripție din vechea colecție a Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș din Baia Mare / A new inscription from the old collection of Maramureș county Museum of History and Archaeology.	45
Raul CARDOȘ	Un medalion roman de aur din timpul împăratului Valentinianus I / A Roman gold medallion from the time of Valentinianus I.	51
Radu ZĂGREANU	Two new roman gemstone from Gherla / Două noi geme romane de la Gherla.	57
Andrea DEMJÉN Marius ARDELEANU	Săpături arheologice la biserica reformată din Tăuții Măgheraș (jud. Maramureș) / Archaeological Excavations at the Reformed Church in Tăuții Măgheraș, Maramureș District.	63
Radu-Alexandru DRAGOMAN Sorin OANȚĂ -MARGHITU	A Comment on the <i>Contemporary Archaeology Programme</i> , Romania / Comentarii privind programul de arheologie contemporană din România.	87
Radu-Alexandru DRAGOMAN Sorin OANȚĂ -MARGHITU	Manifest pentru o arheologie critică a capitalismului din România / Manifesto for a critical archaeology of capitalism in Romania.	93

ISTORIE

Lucia POP Viorel RUSU	Contribuții la istoria muzeului băimărean, 1898-2014 / Contributions to the history of the Baia Mare Museum, 1898-2014.	103
Ioan BOTIȘ	Forme de rezistență la încercările de colectivizare a agriculturii în Regiunea Baia Mare / Forms of resistance to collectivisation of agriculture in the Baia Mare region.	145

Manifest pentru o arheologie critică a capitalismului din România

RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN, SORIN OANȚĂ-MARGHITU

Cuvinte cheie: Arheologie; materialitate; critică; capitalism; România.

Keywords: archaeology; materiality; critique; capitalism; Romania

„Simți că e nevoie de multă negare și nesfârșită împotrivire sufletească pentru a nu ceda, a nu te supune impresiei, a nu te pleca în fața faptului și a nu-l adora pe Baal, adică a nu lua ceea ce există drept propriul tău ideal.” (Dostoievski 1968, 89)

Arheologia trecutului recent și contemporan reprezintă un câmp de cercetare bine individualizat în cadrul disciplinei, dovadă numeroasele și diversele lucrări publicate, precum și apariția în anul 2014 a primului număr din *Journal of Contemporary Archaeology*. În România, arheologia trecutului recent și contemporan a abordat până acum aproape exclusiv tema represiunii și rezistenței din perioada comunistă (vezi e.g. Dragoman 2015). A fost înființat chiar și un institut de cercetare având drept obiectiv documentarea necesară unui proces de condamnare oficială a crimelor politice comise în perioada comunistă și, prin extensie, a comunismului în general – Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România, redenumit în anul 2009 Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (I.I.C.C.M.E.R.), aflat în subordinea Guvernului României. Cu unele excepții, cum ar fi, spre exemplu, săpăturile arheologice efectuate de autori în fosta colonie de muncă forțată din perioada comunistă de la Galeșu (în anul 2014), I.I.C.C.M.E.R. a susținut cu precădere demersuri de arheologie legală. În proiectele I.I.C.C.M.E.R., arheologia a fost anexată unei acțiuni juridice și politice de condamnare a comunismului și simplist utilizată ca instrument util în colectarea de „probe”. Cu alte cuvinte, în loc să urmărească rolul culturii materiale în existența represiunii și a rezistenței, și a ce numim „comunism” în general, să scoată la iveală aspecte ignorate sau trecute sub tăcere de discursurile istorice sau politice, filosofia de cercetare a I.I.C.C.M.E.R. a redus arheologia la o simplă prelungire a politicii oficiale a instituțiilor statului (vezi Dragoman, Oanță-Marghitu 2013, 178-184).

Mai mult decât atât, în contrast cu interesul oficial pentru perioada comunistă, arheologia perioadei de după 1989, marcată de ideologia capitalistă, a fost complet ignorată, dovadă absența oricărui demers în acest sens. Nu a fost înființată nicio instituție care să cerceteze, inclusiv arheologic, capitalismul: spre exemplu, în cadrul Academiei Române există un Institut Național pentru Studiul Totalitarismului, dar nu și unul pentru studiul capitalismului. În cazul specific al arheologiei, deși se tot clamează racordarea cercetării românești cu cea internațională, în România nu există publicații dedicate capitalismului, precum cele întâlnite în spațiul anglo-saxon (e.g. volumele din seria *Contributions to Global Historical Archaeology*). Pentru a-l studia arheologic nu trebuie așteptat ca sistemul capitalist din România să devină definitiv trecut. În acest sens menționăm atitudinea unora dintre arheologii sudamericani care și-au propus în anii 1970 construirea unei arheologii sociale, inevitabil critice la adresa ideologiei dominante a prezentului lor – neocolonialismul nordamerican și al transnaționalelor –, parte dintre ei riscând mult în condițiile în care nu aveau libertate de exprimare în țările lor (*Reunión* 1976).

*

Intelectualii ne spun că au practicat „rezistența prin cultură” în timpul comunismului. Apoi, condițiile politice favorabile le-au permis să se metamorfozeze în

„elite” și acum, din această poziție înaltă căpătată prin smulgerea aristocratică din mijlocul turmei, sunt evaluatori într-o competiție de proiecte care decid invariabil că doar capitalismul trebuie „implementat”. Cei mai mulți privesc „capitalismul” ca pe un aparat performant care doar trebuie exportat și montat. Într-adevăr, capitalismul a reușit să ocupe neoliberal spațiul public din România. Instalat comod în scaunul ergonomic al puterii și dominației, capitalismul toarnă cu iscusință noul aliaj dintre obiecte și cuvinte în tiparele produse de cei mai buni experți, cioplește durabil chipul competent al realității, ne simplifică global și profitabil peisajele la cele câteva trăsături de penel verificate de piață. A devenit un stil de viață, un mod colectiv de a gândi și trăi. A devenit religie. Rostiți „sărăcie” și vi se va răspunde „populism”; „săraci” - „asistați”; „măsuri sociale” - „pomeni electorale”; „credință” - „evul mediu”; „ortodoxie” - „înapoiere”; „egalitate, emancipare, respect” - „comunism”. Specialiști improvizați ne spun că ruinele industriale din România sunt probe ale eșecului comunismului, în timp ce aceeași tristețe a ruinelor industriale din Occident capătă entuziast trăsături progresiste desenate de „firescul” procesului de „dezindustrializare”. Patronii și angajații, puterea și opoziția, ziarele și televiziunile, intelectualii și poeții „de dreapta” trimit în rafale evlavioase cuvântul „investiții”, un termen care în România desemnează caracterul asistat al capitalismului. Corul de experți, tehnocrați, analiști, „formatori de opinie” ne asigură că nimic mai bun decât capitalismul nu poate urma, ci doar utopii periculoase. Critica și protestul ar trebui să urmărească bursa pentru a nu perturba mersul firesc al pieței. Sunt bune doar dacă nu deranjează prea tare, doar dacă se vând bine pentru că acum totul a devenit marfă. În România, până și postmodernismul, care odinioară constata decesul marilor povești, s-a metamorfozat într-o odă închinată unei singure metanarațiuni în care democrația a socotit de cuviință să se împreuneze cu „postmodernismul” și „relativismul”, „explozia informațională” și „hedonismul”, „nihilismul” și „anarhia”, „revoluția sexuală” și „economia de piață” (Cărtărescu 2010).

*

În 1900, Ivan Alekseiievici Bunin scria:

„Dar iată că în stepă au început să apară niște oameni veniți pentru întâia oară pe aceste meleaguri. Tot mai mulți se ivesc pe drumul dinspre oraș, tot mai mulți își fac tabără la marginea satului. Noaptea aprind focuri mari de vreascuri, împrăștiind întunericul, iar umbrele flăcărilor aleargă departe pe drum. O dată cu ivirea zorilor, ies pe câmp și, cu burghiuri mari, sfredelesc pământul. Toată preajma e neagră de atâtea grămezi de pământ, care se ridică peste tot, ca niște morminte. Oamenii calcă în picioare, fără milă, secara prăpădită care mai crește ici-colo, fără s-o fi semănat cineva; aruncă fără milă pământul peste ea, pentru că ei caută izvoarele unei noi fericiri, ale unei noi vieți, le caută în măruntaiele pământului, acolo unde se ascund talismanele viitorului...

Minereul! Poate că aici, în curând, coșuri de uzine își vor înălța fumul, în locul vechiului drum se va întinde o cale ferată trainică și se va ridica un oraș pe vatra aceluia mic sat sălbatic. Și ceea ce cândva, în trecut, sfințise viața de aici – crucea cenușie căzută astăzi la pământ – va fi uitată de toată lumea... Oare cu ce își vor sfinți oamenii noi viața lor nouă? Cui vor cere ei să le binecuvânteze munca lor avântată, plină de vigoare?” (Bunin 1968 [1900], 112)

Capitalismul nu doar se „implementează”, ci este devenire. Capitalismul distruge, este construit, este zilnic reprodus și șlefuit. Nu există doar necunoscuții care ne sfredelesc pământul, ci noi înșine suntem obligați să ne călcăm continuu secara în picioare. Noi însă trebuie să trecem dincolo de cuvinte, și materialitatea ne va dezvălui cu totul altceva decât laptele și mierea pe care propaganda le toarnă în urechi. Urmându-l pe Bjørnar Olsen (2010), pornim de la premisa că pentru a înțelege capitalismul românesc nu sunt suficiente sursele scrise, de oricare natură ar fi ele, și cele orale, ci este absolut necesară studierea dimensiunii

sale fizice, materiale. Se pot invoca nenumărate istorii ale capitalismului sau perspective sociopolitice, dar poveștile elementelor de cultură materială ce compun capitalismul lipsesc. Altfel spus, propunem o depășire a nivelului discursiv, antropocentric privind capitalismul, și pledăm pentru introducerea materialității în studierea acestuia. În felul acesta ar putea fi analizat procesul de devenire a capitalismului.

Noi spunem: arheologia trebuie să cerceteze „mormintele” comunismului și capitalismului, burghiul și peisajul rănit, carierele și minele, platformele și câmpurile petroliere, haldele industriale, ruinele și gropile de gunoaie, munții și dealurile dezgolite, văile astupate și apele secate, design-ul produselor, arhitectura clădirilor și monumentele care celebrează într-o formă sau alta capitalismul. Prin intermediul materialității vom înțelege semeția utopiei, deșertăciunea dorinței de eternitate a ideologiilor. În ruine vom descoperi nu abateri eșuate de pe poteca progresului, ci doar ruine lipsite de talismanele și nestematele visate și promise. Noi vom citi chipul schimbător al acestui proiect secular veșnic nefinalizat care visează ruina ca temelie a noilor utopii, proorocirea „de apocalips care se săvârșește în fața ochilor” (Dostoievski 1968, 89).

*

La fel ca în perioada comunistă, noul oraș își răsare zorii de aluminiu tot peste ruinele arhitecturii interbelice, iar blocurile și magazinele ceaușiste, străzile și bulevardele și chiar viețile noastre, toate capătă sens doar împodobite de reclame și bancomate și doar oglindite în sticla monumentelor dedicate capitalului care transformă totul într-un prezent continuu, fericit, extatic, abundent.

Noi spunem: trebuie analizate bunurile de consum în masă, de la cutii de bere, telefoane mobile și autoturisme la pixuri și șepci. Privirea arheologică trebuie să poposească pe noua arhitectură urbană: bănci, clădiri pentru birouri, firme, super- și hypermarketuri. Arheologia trebuie să analizeze lumea produselor realizate cu ocazia unor proiecte finanțate de instituții, fundații sau O.N.G.-uri care promovează valorile capitaliste și globaliste: design-ul, calitatea și lanțul tehnologic al producerii cărților, diplomelor, afișelor, *web-site*-urilor etc. Arheologia trebuie să despoaie de zorzoane clădirile și obiectele, mesajele și fericirea virtuală care ne parazitează spațiul public. Pentru asta este de ajuns să ne descriem minuțios ulițele satelor depopulate și bătrânii care cerșesc în fața templelor consumului.

*

Capitalismul a devenit religie în România, în timp ce diverși pamfletari încearcă să ne convingă haios la televizor că religia înseamnă retard mental. Cozile pelerinilor la mănăstiri sunt prezentate drept mărturii ale înapoierii medievale, în schimb aglomerația de Crăciun din supermarket ar fi un indiciu promițător al civilizației. Intelectualii umaniști, politicienii cu breton și *oengeuri* dezinteresat subvenționate cer ca religia să fie alungată protestant din școli în spațiul privat, și în acest timp ne ducem copiii la grădinița de stat „îmbrăcați de Halloween”, o sărbătoare de racordare la valorile occidentale. Icoanele sunt alungate din școli și s-ar zice că există o grijă de a deschide ochiul critic al oamenilor încă din frageda lor copilărie, să gândească, nu să creadă.

Noi spunem: în răspăr, privirea arheologică ar trebui să vadă tocmai intenția ideologiei de a se naște ca o nouă religie, de a clădi un nou spațiu, un nou timp, chiar și Omul Nou, cu noi credințe și ritualuri, prin cuvinte și materialitate, în diferite versiuni, pe măsură ce încercările eșuează în succesiune, construcții ridicate periodic peste dărâmături.

*

Capitalismul este păzit și exportat prin intermediul unui întreg sistem militar îndreptat costisitor împotriva oricărei amenințări la adresa zeului Profit și preceptelor sale. Jurnaliști parțial independenți popularizează belicos cuvintele care deocamdată nu se pot rosti oficial, ne pregătesc pentru apărarea eroică a „parteneriatului strategic”. Editorialiști, comentatori și postaci ne descriu cu subînțeles alcoolismul, decăderea, „hiper-mortalitatea” și toate păcatele dușmanilor care ar trăda evidenta inferioritate, înscrisă științific în codul lor genetic (critica unor astfel de discursuri, Dogaru 2015). În vocabularul represiv al aparatului comunist, termenii „oponent”, „bandit”, „legionar” și „lacheu al anglo-americanilor” erau sinonimi. Astăzi, dicționarul intelectualității centrale traduce „oponent” prin „comunist” sau „fundamentalist ortodox”, în timp ce în mediul virtual național se vântură liste cu „putiniști” și „vânduți rușilor”.

Noi spunem: arheologia trebuie să aducă în peisajul contemporan materialitatea conflictelor care au rezolvat mondial crizele modernității, urmele, amprentele și ruinele care contrazic notele triumfalist-eroice din discursuri, lecții de istorie, filme și romane. Arheologia trebuie să expună tușele industriale ale cazematelor care odinioară așteptau zadarnic invazii (Dragoman, Oanță-Marghitu 2013, 185-198), teroarea circulară a gropilor de obuz și greutatea schijelor găsite în umplutura lor care mărturisesc fragilitatea vieții în confruntarea cu moartea dilatată tehnologic. Așa cum bazele militare sovietice din Cuba sunt astăzi studiate arheologic (e.g. Burström et al. 2009; 2013), la fel ar trebui cercetate și unitățile militare (post)comuniste dezafectate, ferite încă de interesele imobiliare. Până când bazele militare americane vor fi subiect de analiză, trebuie cercetate fizionomia și anatomia armelor, stilistica uniformelor, arhitectura și ritualurile asociate paradelor militare, monumentele naționale ce comemorează războaiele purtate de parteneri (de multe ori chiar împotriva României), materialitatea propagandei de război.

*

Arheologia a fost și ea transfigurată de noua ideologie. Limba a fost managerial decorată pentru a construi realitatea performantă. Ernst Jünger (2004, 280) scria: „Pentru a distruge Mecca e suficient un fir de telegraf”. Cuvintele-cheie ale noii limbi de lemn șterg alteritatea trecutului și diferențele dintre perioade și epoci. În textul arheologic, trecutul este organizat managerial, obiectivele și fazele cercetării devin personaje principale, siturile arheologice sunt ierarhizate în diferite categorii de importanță care determină „prioritizarea” cercetării acestora și „valorificarea rezultatelor”. Trecutul este distilat în „proiecte” care trebuie să fie făcute „vizibile” atât pentru „marele public”, cât și pentru „contractorii de proiecte de infrastructură”. Spațiul, peisajele și patrimoniul capătă sens doar transformate în marfă și reclamă prin politicile de valorificare turistică.

Noi spunem: arheologia are un rol important în măsura în care, prin înnoirea abordărilor sale, produce interpretări ale alterității trecutului care nu pot fi manipulate de discursurile ideologice. Scriitura arheologică trebuie să recicleze toate deșeurile lingvistice, să le transforme în nestemate tocmai pentru a le arunca în derizoriu. Mai spunem că arheologia găsește aliați de nădejde în poezie și metaforă pentru a descrie cu acuratețe misterul întâlnirii dintre prezent și trecut.

*

Expozițiile arheologice, întrupări materiale ale textelor, exprimă palpabil ștergerea alterității trecutului.

Noi spunem: expozițiile ar trebui interpretate ca orice context arheologic. Arheologia trebuie să măsoare distanța dintre violența smulgerii obiectelor din constelația originală de semnificații – din ruine, gropi, locuințe și morminte – și rigiditatea unicului lor sens

mortificat în sticla vitrinelor. Și astfel vom descrie precis scena pe care obiectele din trecut sunt domesticite și manevrate pentru a rosti adevărurile utopiei de astăzi și vom demonta acel mecanism verificat ideologic care ne propagă circular ideea că acestea sunt legitime tocmai pentru că ar exista dintotdeauna.

*

Spațiul și timpul în care se desfășoară practica arheologică sunt programate capitalist. Institutele și muzeele, departe de a deveni comunități ale cunoașterii, s-au transformat într-un câmp de piramide ierarhice în care locul fiecăruia este bine fixat. Devenim cuvinte care umplu rubricile analizelor SWOT făcute de manageri, devenim „puncte tari” și „puncte slabe”, „blazați și lipsiți de autoritate” sau „cu deficiențe în asumarea responsabilităților” sau neadaptăți „cerințelor de eficiență și mobilitate cerute de epoca noastră” (Oberländer-Târnoveanu 2013, 199). Unii și-ar dori, într-un limbaj ce amintește de filmele americane cu gangsteri, o legislație a muncii care să permită „penalizarea sau chiar eliminarea persoanelor cu grad redus de competență profesională și inițiativă” (Oberländer-Târnoveanu 2013, 199). Se reproșează că nu participăm la „proiecte”. Suntem puși în competiție, suntem îndemnați să ne cățărăm cât mai rapid spre vârf și se spune că trebuie să ne dorim o „carieră” reușită.

Noi spunem: arheologia trebuie să treacă, dincolo de cristalul optimist al legislației și de aparenta ordine instaurată managerial, în banalul birocrăției care construiește cotidian puterea și dominația, docilitatea și obediența. Nimic nu trebuie omis: agende de lucru și interpretări, burse și granturi, decizii și rezoluții, cereri și note de fundamentare, standarde și proceduri, rapoarte de activitate lunare, semestriale și anuale, planuri de cercetare, ședințe operative și de control managerial intern, vernisaje și toate dispozitivele ritualice prin care managerii, prin gesturi și cuvinte, reproduc capitalismul, își naturalizează și legitimează poziția și își rostesc și răspândesc cuvintele noii limbi de lemn care ne desfigurează viața. Apoi, ar trebui rostite și celelalte lucruri care nu-și găsesc locul în discursul arheologic: posibilități de angajare, surse de finanțare, relații de putere, salarii și condiții de lucru – atât pentru arheologi, cât și pentru lucrătorii angajați pentru săpături. Și atunci vom înțelege că zilnic trăim și construim un capitalism foarte diferit de produsul frumos ambalat pe piața ideilor conforme.

*

Cercetarea este cuantificată matematic, în timp ce dezbateră îmbracă haine tabloide. În reviste nu mai sunt discutate idei, ci autorii acestora. Criticile sunt respinse vehement, răspunsurile opărite sar în echer peste argumente direct la epitete: „incompetent”, „impostor”, „refulat”, „frustrat”, „oportunist”. Arheologi aglutinați în rețea cântăresc derivat perspectivele, interpretează în direct și socializează aceleași idei în costum și cu cravată până le aduc în poziție de drepti. Aici se împletesc suave acorduri transatlantice (care îți stabilesc procesualist orientarea politică doar citindu-ți referințele bibliografice) cu solo-uri viguroase care recomandă medical ideile benefice până la 30 de ani și cum ar fi normal să gândești la vârsta matură pe care ai atins-o. Aici, bașii – care odinioară cutremurau biblic situri arheologice descoperite pe autostrăzile patriei – te dojenesc acum mămos cu arătătorul. Aici plutește dorința de clasicizare încă din timpul vieții, aici este spațiul lui „eu însumi am scris”, aici se sărbătorește bechtelian caracterul englez al limbii finanțării, aici gravitația și neoliberalismul sunt la fel de naturale.

Noi spunem: rămas bun! Vremea dezbaterii a trecut. Vom doborî cuvintele de pe cerul salubritat al propagandei și al lucrurilor de la sine înțelese. Vom aduce cuvintele în compasul prafului de pe drum unde le vom calcula civilizată volumetria slujirii dominației. Vremea dezbaterii a trecut. A venit vremea mărturisirii.

*

Avem credința că responsabilitatea față de aproapele nostru constă tocmai în abordarea științifică, critică, a ideologiei dominante. Zahar Prilepin, un binecunoscut scriitor rus contemporan, tată a patru copii și foarte legat de valorile familiei, care și-a asumat statutul de membru în ilegalitate al unui partid politic anticapitalist, naționalist și anti-Putin, spunea: „Mă ocup de politică exclusiv din teamă pentru viitorul copiilor mei. În ce fel de țară vor trăi ei? Asta mă preocupă. Doresc ca țara asta să fie una normală” (Zahar Prilepin în Ernu 2012, 265-266). Ce înțelegem noi printr-o „țară normală”? O țară lipsită de orgoliul celor care se cred „mai mari” și „elite”, o țară cu oameni care slujesc tuturor celorlalți, nu așteaptă sau pretind să li se slujească, o țară în care cetățenii au grijă de cei „preamici”, îi hrănesc pe cei flămânzi, astâmpără setea celor însetați, primesc pe cei străini, îmbracă pe cei goi, cercetează pe cei bolnavi, vizitează pe cei aflați în temnițe (Matei, 20:25-28; 24:31-46). O țară cu oameni care au dragoste nu doar pentru aproapele lor, oricare ar fi acela, ci și pentru întreaga Creație și toate creaturile, oricât de mărunte, inclusiv pentru obiecte.

„Noi trăim, în conștiința noastră, cu gândul neapăratului refuz al tendinței de a domina, de a stăpâni asupra oricui altcuiva, de a poseda bogății materiale, lucruri prin care am pierde dreptul de a vorbi cu cei înjosiți și batjocoriți. Mai bine sărăcie de bunăvoie, decât îmbogățire prin asuprirea fratelui. Mai bine ne este să murim ca niște «neînsemnați» ai societății, decât să ne proslăvim pentru a fi stăpânit asupra «acestor mici». Mai bine să nu ne lăsăm numele pe Pământ, decât să ne înscriem numele în Istoria Pământului cu sângele fraților. Spre a ne apăra mica noastră libertate noi urmăm principiului de a nu atenta asupra libertății celui alt.” (Sofronie 2015, 91)

Literatura

- Bunin 1968 [1900] I. A. Bunin, *Epitaful*, în: I. A. Bunin, *Nuvele și povestiri*, vol. 1, București, 1968 (1900), 108-112.
- Burström et al. 2009 M. Burström, T. Diez Acosta, E. González Noriega, A. Gustafsson, I. Hernández, H. Karlsson, J. M. Pajón, J. R. Robaina Jaramillo, B. Westergaard, *Memories of a world crisis. the archaeology of a former Soviet nuclear missile site in Cuba*, *JSA* 9, 3, 2009, 295-318.
- Burström et al. 2013 M. Burström, A. Gustafsson, H. Karlsson, *From nuclear missile hangar to pigsty: an archaeological photo-essay on the 1962 world crisis*, în: S. Bergerbrant, S. Sabatini (ed.), *Counterpoint: essays in archaeology and heritage studies in honour of Professor Kristian Kristiansen*, BAR International Series 2508, Oxford, 2013.
- Cărtărescu 2010 M. Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, București, 2010.
- Dogaru, C. 2015 C. Dogaru, *Presa sub arme: între ură și apel democratic la cenzură*, <http://www.criticatac.ro/27593/presa-arme-intre-ur-apel-democratic-la-cenzur/> (accesat: 23 aprilie 2015).
- Dostoievski 1968 F. M. Dostoievski, *Însemnări de iarnă despre impresii de vară*, în: *Opere* 4, București, 1968, 58-127.
- Dragoman 2015 R.-Al. Dragoman, *Materialitatea Experimentului Pitești: eseu arheologic despre memoria represiunii și rezistenței în România comunistă / Materiality of the Pitești Experiment: an archaeological essay on the memory of repression and resistance in Communist Romania*, *BiblMarm* 5, Baia Mare, 2015 (în curs de apariție).
- Dragoman, Oanță-Marghitu 2013 R.-Al. Dragoman, S. Oanță-Marghitu, *Arheologie și politică în România*, *BiblMarm* 4, Baia Mare, 2013.
- Ernu 2012 V. Ernu, *Inteligența rusă azi. Interviuri, discuții, polemici despre Rusia de ieri și de azi*, Chișinău, 2012.
- Jünger 2004 E. Jünger, *Pagini din Kirchhorst. Coliba din vie. Ani de ocupație*, Iași, 2004.
- Oberländer-Târnoveanu 2013 E. Oberländer-Târnoveanu, *Raport de management*. 2013. *Muzeul Național de Istorie a României*, http://www.cultura.ro/uploads/files/Muzeul_National_de_Istorie_a_Romaniei_-_Raport_de_activitate_pentru_anul_2013.pdf (accesat: 21 ianuarie 2015).

- Olsen 2010 B. Olsen, *In defense of things: archaeology and the ontology of objects*, Lanham – New York – Toronto – Plymouth, 2010.
- Reunión 1976 *Hacia una arqueología social (Reunión en Teotihuacan, octubre de 1975)*, México, 1976.
- Sofronie 2015 Arhimandritul Sofronie, *Scrisori către familia Protoiereului Boris Stark*, Suceava, 2015.

Manifesto for a critical archaeology of capitalism in Romania

(Abstract)

This text is a manifesto for a critical study of the material dimension of capitalism (i.e. neoliberalism) in Romania, in all its aspects: pro-capitalist types of discourse; restructuring the discipline in accordance with the values of contemporary capitalist ideology; the material culture of everyday life, public space and economic projects in capitalist society; the material dimension of legitimation and promotion of capitalist ideology; the material apparatus of the military system mobilized to defend and export capitalism in Eastern Europe; etc. We argue that, conceived in this way, archaeology should become a form of resistance to and action against capitalist ideology.

Radu-Alexandru DRAGOMAN

Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București
al_dragoman@yahoo.com.

Sorin OANȚĂ-MARGHITU

Muzeul Național de Istorie a României, București
sorinoanta@yahoo.com

Prescurtări bibliografice - Bibliographische Abkürzungen - Bibliographical abbreviations

ActaArchHung	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
ActaMN	Acta Mvsei Napocensis. Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca
ActaMP	Acta Mvsei Porolissensis. Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, Zalău
AnBan	Analele Banatului. Muzeului Banatului, Timișoara
Apulum	Apvlvm. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
ArchÉrt	Archaeologiai Értesítő. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
ArchKözl	Archaeologiai Közlemények. Magyar Tudományos Akadémia. Archaeologiai Bizottság, Budapest
AS	Acta Siculica. Muzeul Național Secuiesc, Sfântu Gheorghe / Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy
BAM	Brvkenthal Acta Mvsei. Muzeul Național Brukenthal, Sibiu.
Banatica	Banatica. Muzeul Banatului Montan, Reșița
BAR	British Archaeological Reports, Oxford
BiblMarm	Bibliotheca Marmatia. Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Baia Mare
BMN	Bibliotheca Mvsei Napocensis. Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei, Cluj Napoca
BUA	Bibliotheca Universitatis Apulensis. Universitatea „1 Decembrie 1918”, Centrul de Cercetări Pre- Și Protoistorice, Alba Iulia
CommArchHung	Communicationes Archaeologicae Hungariae, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest
Crisia	Crisia. Muzeului Țării Crișurilor, Oradea
CronCercArh	Cronica cercetărilor arheologice. Ministerul Culturii, Institutul Național al Patrimoniului, București
Dacia / Dacia N.S.	Dacia. Recherches et Découvertes Archéologiques en Roumanie, București; Dacia N.S. Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne. Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
DolgSzeg	Dolgozatok a Szegedi Egyetem Régiségtudományi intézetéből, Szeged / Arbeiten des Archäologischen Instituts der Universität, Szeged
EM	Erdélyi Múzeum. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár / Societatea Muzeului Ardelean, Cluj Napoca
FolArch	Folia Archaeologica. Magyar Nemzeti Múzeum - Történeti Múzeum, Budapest

Godišnjak Sarajevo	Godišnjak. Akademija Nauka i Umjetnosti Borne i Hercegovine, Sarajevo
Jahresschr.mitteldt.Vorgesch	Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte. Deutscher Verlag der Wissenschaften for Landmuseum für Vorgeschichte, Halle / Berlin
JSA	Journal of Social Archaeology. SAGE Publications, London / Thousand Oaks / New Delhi
MAGW	Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. Anthropologische Gesellschaft in Wien, Wien
Marmatia	Marmatia. Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Baia Mare
Materiale	Materiale și Cercetări Arheologice. Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
MittArchInstUngAkad	Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften / Régészeti Intézet, Magyar Tudományos Akadémia, Budapesta
Molnár István Múz	Molnár István Múzeum Kiadványai. Molnár István Múzeum, Székelykeresztúr / Muzeul Molnár István, Cristuru Secuiesc
MuzNaț	Muzeul Național. Muzeul Național de Istorie a României, București
OH	Opuscula Hungarica. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest
PBF	Prähistorische Bronzefunde, München / Stuttgart
RevBistriței	Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița
RevMuz	Revista Muzeelor. Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, București
Sargetia	Sargetia. Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva
SCIV (A)	Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie). Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
StCom Caransebeș	Studii și Comunicări. Etnografie. Istorie. Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță din Caransebeș, Caransebeș
StudArch	Studia Archaeologica. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve – Studia Archaeologica. Móra Ferenc Múzeum, Szeged
ŠtudZvesti	Študijne Zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied, Nitra
Terra Sebus	Terra Sebus. Acta Mvsei Sabasiensis. Muzeul Municipal „Ioan Raica”, Sebeș
Thraco-Dacica	Thraco-Dacica. Institutul Național Român de Tracologie, București. Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
Tibiscum	Tibiscvm. Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș, Caransebeș
Tibiscus	Tibiscus. Muzeul Banatului, Timișoara

TT	Történelmi Tár. Magyar Történelmi Tár. Magyar Tudományos Akadémia. Történelmi Bizottság, Budapest
Tyragetia	Tyragetia. Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Chișinău
Ziridava	Ziridava (1-25). Complexul Muzeal Arad, Arad
Ziridava StArch	Ziridava Studia Archaeologica (26-). Complexul Muzeal Arad, Arad

